

An aerial photograph of a large, multi-winged building complex with a red-tiled roof, situated in a lush green area with many trees. In the background, a large body of water (a lake or fjord) is visible, along with a town and rolling hills under a clear sky. The text is overlaid on the image.

**Nasjonal utvandrermarkering:
relevans og målsetning
2025**

Nasjonalt nettverksseminar
Tore Hunds rike 21.9.2023

Terje Mikael Hasle Joranger
Fag- og forskningsdirektør Norsk utvandremuseum
Prosjektleder 2025

«Hjemme er borte.
Borte er hjemme.»

«Hva er et hjem?
Landet der du kommer fra? Eller landet der du føder dine barn?»

- ▶ (Kristina i *Utvandrerne*)

HVORFOR EN UTVANDRERMARKERING I 2025?

- ▶ 1. Å skape større oppmerksomhet omkring utvandringen fra Norge.
- ▶ 2. Å trekke inn norsk utvandringshistorie i innvandringsdebatten i Norge. Kunnskap om norsk utvandring til ulike samfunn viktig for å forstå hva innvandrere må gjennomgå i tilpasningen til det norske samfunnet.
- ▶ 3. Bygge tettere bånd mellom dagens nordmenn i utlandet og Norge. Skape større grad av transatlantisk samarbeid innen områder som er tilknyttet en felles kulturarv: kultur, utdanning, turisme, næringsliv, forskning.
  - ▶ Frivillighet og spleiselag lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.
  - ▶ Barn og unge en viktig målgruppe.

HVILKEN RELEVANS HAR 2025-MARKERINGEN FOR NASJONALJUBILEET 2030?

- ▶ Særpreget:
  - ▶ 2025: en markering, ikke et jubileum.
  - ▶ En landsdekkende markering, ikke stedsspesifikk.
- ▶ Sekretariatet i Nasjonaljubileet representert i nasjonal jubileumskomiteé i 2025.
- ▶ Samarbeid med Tusenårsjubileet. Migrasjon til og fra Norge en viktig del av de nasjonale fortellingene med relevans til Norge i tusen år.
  - ▶ Nye perspektiver på migrasjon til og fra Norge: skape refleksjon, dialog om underkommuniserte temaer knyttet til kulturmøter gjennom formidling på ulike arenaer. Dynamikken mellom majoritet og minoriteter i flerkulturelle samfunn.
    - ▶ Lovverk og sosiale hierarkier.
    - ▶ Religionens betydning i flerkulturelle samfunn.

1825: den første organiserte, direkte oversjøiske utvandringen fra Norge til USA.

Foto: Ryfylke Museum.

<https://ryfylkemuseet.no/events/restauration/>

UTVANDRING FRA NORGE

- ▶ *Utvandring og innvandring del av samme flyttebevegelse: migrasjon.*
- ▶ *Migrasjon en tidløs prosess.*
- ▶ *Masseutvandring på 1800- og 1900-tallet.*
- ▶ *Ca. 85% av alle utvandrere etter 1825 reiste til USA. Andre oversjøiske reisemål: Canada, Argentina, Chile, Sør-Afrika, Australia, New Zealand.*

Foto: Motiv fra Stamstad, Lomseggi
Fotograf: Axel Lindahl
Bildet er tatt en gang mellom 1880 og 1890

Kilde: Historier.no [Bilder – Historier.no](http://Historier.no)

UTVANDRINGEN FRA NORGE: BETYDNING

- ▶ **Omfang:** Ca 900 000 personer utvandret fra Norge til USA fra 1836 og fram til ca. 1960. 1800-tallet: Norge størst antall emigranter i Europa i forhold til folketallet etter Irland.
- ▶ **Intensitet:** USA-utvandringen uten sidestykke i norsk utvandringshistorie
  - ▶ Intensitet over relativt kort tidsperiode.
  - ▶ Landsdekkende.
- ▶ **Transnasjonalisme:** Kontakt med hjemlandet, hjemvendte emigranter var med på å bygge nasjonen Norge. Inspirasjon fra USA:
  - ▶ Nye idéer, investeringer.
  - ▶ Norsk-amerikansk identitet har satt preg på kulturen i lokalsamfunn, regioner.
- ▶ **Relevans:** Kunnskap om norsk utvandring relevant for å forstå kulturelle prosesser knyttet til dagens innvandring.

MIGRASJON OG IDENTITET:

LIKHETER I INNVANDRINGSPROSESSEN BLANT INNVANDRERE TIL OG FRA NORGE

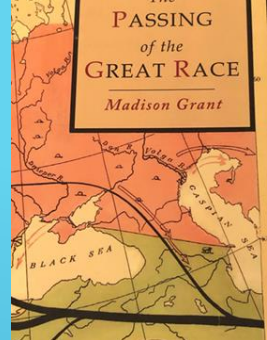

- ▶ Identitetsdannelse i innvandrersamfunn: Norske innvandrere til USA flere fellestrekk med innvandrere som kommer til Norge i dag.
- ▶ Norge fra utvandringsland til innvandringsland fra slutten av 1960-årene.
- ▶ 2023: Hver femte innbygger er innvandrer eller født av innvandrerforeldre
  - ▶ 16 % av befolkningen innvandrere + 3,9 % født av innvandrerforeldre.
- ▶ Kontakt med hjemlandet og re-migrasjon: nasjonsbyggere på to kontinenter.

HIERARKIER I INNVANDRERSAMFUNN

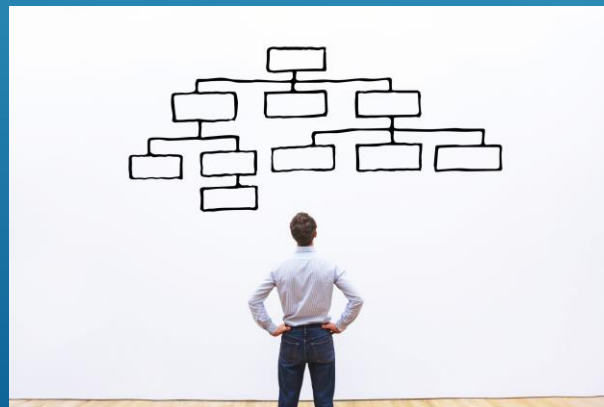

- ▶ Majoriteten i flerkulturelle samfunn og «de andre»: Hierarkidannelser viktig perspektiv i 2025-markeringen.
- ▶ Historisk kontekst viktig i planleggingen av aktiviteter. Migrasjon knyttet til forhold i avsender- og mottakerland som speil på de respektive samfunn.
  - ▶ Forhold i USA speiles i det norske samfunnet: nasjonsbygging, for forskningspolitikk, ulike perspektiver på forvaltning av ressursene.
  - ▶ Hvithet: privilegier som visse grupper hadde (protestanter, nord- og vest-europeere med angloamerikanere som elitegruppe). Nordmenn en ønsket immigrantgruppe.

ORGANISERING AV ARBEIDET MED UTVANDRERMARKERINGEN

- ▶ **Nasjonal jubileumskomiteé:** 80 + foreninger, institusjoner og ressurspersoner.
- ▶ **Styringsgruppe**
- ▶ **Sekretariat og koordineringsfunksjon** ved Anno museum/Norsk utvandrer museum. Prosjektrigging og styrking av prosjektledelsen i 2023-24.

NASJONAL JUBILEUMSKOMITÉ

- ▶ Løst sammensatt nettverk av organisasjoner, foreninger og ressurspersoner basert på frivillighet.
- ▶ Vi ønsker flere foreninger og institusjoner velkommen!
- ▶ Barn og unge en viktig målgruppe.
- ▶ Målsetning med fellesaktiviteter:
  - ▶ 1. Opprettelse av kunnskapsdatabase som grunnlag for markeringer i 2025.
  - ▶ 2. Fremme forskningssamarbeid mellom institusjoner om migrasjon.
  - ▶ 3. Opprette arenaer for kommunikasjon.

Hjemmesiden: [2025-jubileum - Norsk utvandremuseum \(utvandremuseet.no\)](https://www.utvandremuseet.no/2025-jubileum)

STYRINGSGRUPPA

- ▶ **Tora Aasland**, leder, tidligere stortingsrepresentant, fylkesmann i Rogaland og statsråd
- ▶ **Jørn Holme**, nestleder, leder i Kulturvernforbundet og tidligere riksantikvar
- ▶ **Hanne K Aaberg**, generalsekretær i Norge-Amerika Foreningen
- ▶ **Hilde Charlotte Solheim**, nestleder i styret ved Anno Museum med en rekke styreverv innenfor museums- og reiselivssektoren. Tidligere direktør i Hovedorganisasjonen Virke og NHO Reiseliv
- ▶ **Siv Ringdal**, etnolog, forsker og forfatter med doktorgrad i kulturhistorie. Ansatt som førstekonservator ved Norsk Folkemuseum
- ▶ **Jan Petter Edholm Dickman**, marketing director og executive produsent ved Paradox Film
- ▶ **Laila Susanne Vars**, rector ved Samisk høgskole i Kautokeino, tidligere medlem av den nasjonale UNESCO-kommisjonen og tidligere sametingsrepresentant, hvorav en periode som Sametingets visepresident.
- ▶ **Samira Muhudin**, student ved OsloMet, aktiv i Press (Redd Barnas ungdomsorganisasjon) og Flyktningerådet.

FINANSIERING AV UTVANDRERMARKERINGEN

- ▶ KUD: 1,5 millioner NOK til prosjektlederstilling i regi av Anno museum v/Norsk folkemuseum i 2024.
- ▶ Andre søknader.
- ▶ Lokale samarbeidspartnere: frivillighet og spleiselag. Hver aktør søker midler til sine aktiviteter.

PLANLAGTE ARRANGEMENTER I 2025

▶ Norge

- ▶ Juni: Åpning av en permanent utstilling om norsk utvandring ved Norsk utvandremuseum
- ▶ 4. juli: seiling med replikaen av Restauration fra Stavanger havn mot USA. Konserter?
- ▶ 21. september: konsert og utstilling i Grieghallen v/Fjellkoret og historielag i Vestland.

▶ USA

- ▶ Juni: Fagseminar om norsk utvandring ved Saint Olaf College i Minnesota.
- ▶ 9. oktober: Ankomst Restauration til New York.
- ▶ Oktober? Åpning av utstilling fra Norsk utvandremuseum ved Ellis Island, New York. Mulig oppføring av tablå over norsk utvandring og mulig konsert i New York.
- ▶ Senere i oktober? Kulturelle aktiviteter i den øvre delen av Midt-Vesten.